

(גמ' קי"א ע"ב) **איתמר**: דגים שעלו מן הצלי כשהן רותחין, וניתנו בקערה נקיה שאכלו בה בשר רותח, ונתן הבשר טעם בקערה, וקיבלו הדגים הרותחים טעם מטעם הבשר הבלוע בקערה - **רב אמר**: **אסור לאוכלן** לדגים אלו, שבלועים מטעם הבשר, **בכותח** מאכל חלבי כי "נותן טעם" הוא, שטעם הבשר הבלוע בקערה נותן טעם בדגים, וטעם זה חשוב הוא לאסור את הדגים מלאוכלם בחלב שבכותח. **ושמואל אמר**: **מותר לאוכלן [דף מא עמוד א] בכותח**, נותן טעם בר נותן טעם הוא! שהרי קערה זו נקיה ואין בה ממשות בשר כלל, אלא שבלוע בה טעם של בשר, ונמצא שהיא בלועה ב"טעם ראשון", והיא נותנת טעם בדגים הנקרא "טעם שני" שטעמו קלוש [או כפי שהוא נקרא "נותן טעם בר נותן טעם"], ומותר לבשל טעם בשר שהוא "ני"ט בר נ"ט" [נותן טעם בנו של נותן טעם, והיינו "טעם שני"] בחלב. אבל, אילו התבשלו הדגים בקדרה אחת עם הבשר, אסורים הם בבישול בחלב, כי אז היו בלועים ב"טעם ראשון", שאסור לבשלו בחלב. **אמר רב חזקיה משמיה דאביי**: 'הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאכלן בכותח'.

הר"ן הביא מחלוקת ראשונים אם דווקא עלו הדגים הרותחים בקערה בשרית נקיה וקרה מותר לאוכלם או בכותח אבל אם הדגים נתבשלו וכ"ש אם נצלו בקדירה בשרית בת יומה אף שהיא נקיה אסור לאוכלם בכותח (ריב"א בשם רש"י וכן דעת הרמ"א להלכה) ויש התירו בנתבשלו ואסרו בנצלו כיוון שבנצלו אין מים משא"כ בנתשלו שיש גם מים והוי נ"ט נוסף, ויש שהתירו גם בנצלו וכן דעת השו"ע להלכה שכן דעת הרבה ראשונים (הרמב"ם והרשב"א והר"ן ואבי העזרי וזקנו ור"י שאין מחלקין בין נצלו לנתבשלו דבכל גוונא שרי וגם מדברי רש"י משמע כן הכי נקטינן).

מרן הבי"י הוסיף בבדק הבית שאף לכתחלה נמי מותר לבשל בכלי של חלב דבר שרוצה לאכול עם בשר וכן פסק הרב עובדיה זצ"ל שכן עיקר דעת מרן.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צה סעיף ב

ביצה שנתבשלה במים בקדירה חולבת, מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אפילו לכתחלה. אבל אם נתבשלה בקדירה עם בשר, ואפילו בקליפה, אסור לאכלה בכותח. הגה: ויש מחמירין בצלייה ובישול לאסור נותן טעם בר נותן טעם. (ריב"ן בשם רש"י ובארוך כלל ל"ד הביא המרדכי וא"ז). והמנהג לאסור לכתחלה, ובדיעבד מותר בכל ענין (סמ"ק וארוך). ודוקא לאכול עם חלב והבשר עצמו, אבל ליתנן בכלי שלהם, מותר לכתחלה (באיסור והיתר הארוך), וכן נהגו. וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחילה, רק עלו בכלי של בשר, מותר לאכלן עם חלב עצמו. וכן להיפך (סברת עצמו). וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו לפגם, שלא היה בן יומו, נוהגין היתר לכתחלה לאכלו עם המין השני (שם בארוך). וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף, אבל אם היה דבר חריף, כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר, אפילו אינו בן יומו, או שדכו תבלין במדוך של בשר, אם אכלו בחלב, אסור אפילו בדיעבד עד דאיכא סי' נגד הבשר הבלוע בהם (בארוך כלל כ"ד וכן משמע בתשובת הרשב"א סימן תמ"ט ובי"י סי' צ"ו בשם סה"ת והגהות ש"ד סי' ס"ב בשם מהר"ש ואגור בשם מרדכי). ומכל מקום לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו, רק אם כולו הוא דבר חריף. ורובו ככולו (וע"ל סימן צ"ו).

הוסיף הר"ן: והוי יודע דלא שרינן נ"ט בר נ"ט אלא בשל היתר כבשר בחלב דכיון דטעם שני אכתי היתרא הוא כיון דאקליש כולי האי לא חשיב למיסר אבל במידי דאיסורא כל היכא דאיכא טעמא כלל אוסר עד סוף כל העולם.

הר"ן הביא מחלוקת ראשונים אם מותר להדיח במים רותחים כלי חלבי עם כלי בשרי נקיים מממשות בשר וחלב. דעת סה"ת לאסור משום שבמים נפגשים טעם שני של בשר עם טעם שני של חלב וכן פסק הרמ"א אבל הרמב"ן והרשב"א להתיר כיון שהקערה הבשרית היינו קערה בשרית המים הם כמו הדגים וטעם החלב שבמים היינו הכותח. וכן פסק השו"ע להקל. אבל אם אחד הכלים אינו נקי ויש בו ממשות בשר או גבינה אסור לכו"ע.

סעיף ג

קערות של בשר שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיד סולדת בהן, אפילו שניהם בני יומן, מותר, משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם דהתיירא. והוא שיאמר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהן. ואם היה שומן דבוק בהן, צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שומן שעל פי הקערה. הגה: ויש אוסרים אפילו אין שומן דבוק בהן (טור בשם סה"ת וסמ"ג וסמ"ק וש"ד והר"ף ותוס' ומרדכי ור"ן והגמ"יי ופסקי מהרא"י ואו"ה), אלא א"כ אחד מן הכלים אינן בני יומן מבליעת כלי ראשון, ואז כל הכלים מותרים והמים נוהגין בהן איסור לכתחלה. **אבל אם שניהם בני יומן, והדיח אותן ביחד בכלי ראשון, הכל אסור. והכי נוהגין, ואין לשנות. ודוקא שהודחו ביחד ובכלי ראשון, אבל אם הודחו זה אחר זה, או בכלי שני אפילו ביחד, הכל שרי** (בארוך כלל ל"ד). ואם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב, דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו. אבל אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב ביחד, ואפילו שומן דבוק בהם, הכל שרי, דאין עירוי ככלי ראשון ממש שיעשה שהכלים שמערה עליהם, יבלעו זה מזה (שם). ואם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר, לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שנאסרים (הגהות ש"ד ואו"ה).

וחדש השו"ע שאם שמו במים אפר הפוגם את המים יש להתיר לכתחילה להדיח כלים בשריים וחלביים לא נקיים במים רותחים. וכן הסכימו להלכה הפוסקים האחרונים.

סעיף ד

יראה לי שאם נתנו אפר במים חמין שביורה קודם שהניחו הקדירות בתוכה, אף על פי שהשומן דבוק בהן, מותר, דעל ידי האפר הוא נותן טעם לפגם.

רי"ף

צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר - אסור לאוכלו בכותח. ודוקא צנון [דף קי"ב ע"א] דאגב חורפיה בלע שהחריפות הצנון עם דוחק הסכין מבליע את טעם הבשר הבלוע בסכין. ונחלקו הראשונים עד כמה נבלע טעם הבשר בצנון. דעת הראב"ד שנבלע בעובי כדי נטילה לתוך הצנון ולכן יש ליטול עובי אצבע מהצנון ואז יאכלנו עם גבינה או שיטעום את הצנון לבדוק אם יש בו טעם בשר. וכן פסק השו"ע בסימן צ"ו אבל הרשב"א והר"ן אוסרים לאכול כל הצנון שכולו נבלע בו טעם הבשר היות ולא נאמר בגמ' בכמה נאסר. וכן פסק הרמ"א. וכתב הרשב"א ג"כ שהדברים החריפים כשום בצל וצנון ושאר מיני תבלין פעמים אסור לשחקם במכתשת של עובד כוכבים אפילו אחר הדחה דאגב דוחקא דכתשה בלעי.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צו סעיף א

צנון או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו, או שאינו מקונח, אסור לאכלם בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום, שהוא כעובי אצבע, או שיטעמנו ולא יהא בו טעם בשר, שאז מותר בהדחה. ויש אומרים דהוא הדין לאינו

בן יומו והוא מקונח. ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלם בחלב, צריך ששים כנגד מה שנגע מהסכין בהם. וה"ה לחתכם בסכין של עובד כוכבים. הגה: ואם חתכן דק דק, צריך לשער ס' נגד כל הצנון (ב"י בשם סמ"ק). וי"א שאם חתך צנון בסכין של איסור, כולו אסור (רשב"א ור"ן וכן משמע בארוך כלל ל"ה). וכן אם חתכו בסכין של בשר, אסור כולו בחלב. וכן נוהגין לכתחלה, אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה (ב"י ואו"ח). וכל זה אם חתך הצנון עצמו, אבל אם חתך הירק שעל הצנון, אין לחוש. ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור, אזלינן לקולא (שם), לכן קונים הצנונות שיש בהן חתוכין לצד זנבותיהן, כי תלינן שנעשה במרא וחצינא (שם בהג"ה ומהרא"י בהגהת ש"ד). ובמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין, נוהגין לקנותו ולהתיר ע"י נטילת מקום.

רי"ף

אבל קישות שהיא מתוקה, אין השמנונית נבלעת, אלא היא צפה על מקום החתך, ולכן, **גריר** גורר בסכין מעט **לבי פסקיה** למקום החתך ומסיר את השומן הדבוק שם, **ואכיל**. ולא יספיק הדחה משום שמתוך לחותם אי אפשר להדית אותן דאדרבה ע"י הדחה היה נסרך ונדבק יותר ולפיכך גורד אותם ודיו. והגרידה פחותה מן הקליפה שהקליפה צריכה שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולה כאחד מה שאין צריך כן בגרידה. ונטילת מקום הוא יותר מן הקליפה שצריך להעמיק וליטול חתיכה עבה קצת.

(ואי פתך אם מערב בהו בשעת החיתוך, קלחים **דליפתא** של לפת שנחשב מתוק, שחותך במעורב קלחים של לפת ושל סלק (תרד) הנחשב חריף, כלומר חותך לפת אחת ואחריה סלק (תרד), **שרי**. שקלח הלפת המתוק מבטל את טעם השמנונית שעל הסכין ואין התרדים מקבלים ממנו טעם.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צו סעיף ה

חתך קישואים בסכין של בשר, מותר לאכלם בחלב בגרידה בלבד, שיגרוד ממקום החתך. ואם חתך בו לפת, אפילו גרידה אינו צריך, אלא הדחה בעלמא. ולא עוד אלא אפילו צנון שחתך אחר הלפת, שרי בהדחה כמו הלפת, לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מהסכין. הגה: ודוקא לפת, שטעמו משונה, אבל ירק או לחם ושאר דברים, לא. ואפילו בלפת אין להתיר לחתוך צנון רק פעם אחת, אבל לא הרבה פעמים, אם לא שחתך כל פעם לפת בין חתיכת צנון לצנון (ב"י בשם סמ"ג).

רי"ף בסוגריים לפי הר"ן אין זה ברי"ף

(בעא מיניה שאל רב דימי בר יוסף **מרב נחמן**: מהו לאנוחי, להניח, כדא דמלחא כד פתוח של מלח גבי כדא דכמכא ליד כד פתוח של כותח, שיש בו חלב? האם צריכים אנו לחשוש שמא יפול מן הכד של הכותח לכד המלח, ויבואו למלוח בשר במלח שמעורב בו כותח חלבי? **אמר ליה: אסור**. ועוד שאל רב דימי מרב נחמן: מהו להניח כד של כותח ליד כד דחלא חומץ, מאי? האם יש לנו לחשוש שמא יפול מן הכותח אל החומץ, ויבואו ליתן מהחומץ הזה לתוך תבשיל של בשר? **אמר ליה: שרי**. שלא חוששים שמא ישפך הכותח לחומץ ויתננו לתבשיל של בשר. **אמר ליה: ומאי שנא** מלח מחומץ? **אמר**

ליה: 'ההוא הכותח שהתערב במלח **איתיה איסורא בעיניה**, שניכר הכותח במלח, ולכן אסור למלוח בו את הבשר, מפני שאינו מתבטל. **ההוא**, כשנופל הכותח לחומץ **ליתיה איסורא בעיניה**, וגם אין נותן הכותח טעם בחומץ ומתבטל, ולכן מותר למלוח בו את הבשר). וכתבו בתוס' שאין לאסור מטעם זה להניח בתיבה אחת כד של בשר אצל כד של חלב אפילו זמן מרובה כיון שנוהר יפה שלא יפול מזה אל זה אבל כאן לא נזהר שלא יפול מהכותח למלח.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צה סעיף ה

אין מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח, אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ. **הגה:** ודוקא אם הכלים מגולים. ואפילו הכי אם עבר ונתנו ביחד, מותר, ולא חיישינן שמא נפל אל המלח (הגהות ש"ד וארוך).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צה סעיף ו

מותר ליתן בתוך תיבה כד של בשר אצל של חלב. **הגה:** ויש מחמירין לכתחלה (הגהות אשר"י בשם א"ז). וטוב ליהרר לכתחלה במקום שאינו צריך.

רי"ף

ההוא בר יונה גוזל קטן לא מבושל וצונן **דנפל לכדא דכמכא** שנפל לתוך כד של כותח. **שרייה** התיר לאוכלו **רב חיננא בר רבא מפשרניא**, ואף על גב שיש בכותח מלח, ולא החשיב את זה כבישול. **אמר רבא מאן חכים למישרי כי האי גוונא** מי הוא החכם המסוגל להתיר מאכל זה, **אי לאו אם לא רב חיננא בריה דרבא מפשרניא דגברא רבה הוא** שהוא אדם גדול בתורה. **קסבר רב חיננא: כי אמר שמואל "מליח - הרי הוא כרותח"**, גם לגבי בישול בשר בחלב, **הני מילי היכא דאינו נאכל המליח מחמת מלחו**. והיינו, שהיתה מליחותו מרובה ולא ניתן לאכלו אלא לאחר ששורים ומדיחים אותו במים. **אבל האי כותחא הרי נאכל הוא מחמת מלחו**. כלומר, אין מליחותו רבה. ונחלקו הראשונים בגדר אינו נאכל מחמת מלחו ונפסקה הלכה כר"ת שכל שנמלח כמו שמולחים בשר להכשירו מדמו נחשב אנמ"מלחו.

[דף מא עמוד ב] **והני מילי** שמותר, כשנפל הגוזל והיה בשרו חי ולא מבושל. **אבל אם היה בשרו צלי - בעי קליפה**, מלמעלה, מסביב. **ואי אית ביה בבשרו פילי בקעים - אסור**, משום שבולע דרך הנקבים והסדקים. **ואי מתבל בתבלי, אסור**, שהתבלינים מרככים אותו ובלע יותר, **אף על גב דלית ליה פילי**. דעת רש"י, הרשב"א והר"ן שצלי פירושו רותח וכל האמור כאן הוא דווקא ברותח וכן פסק השו"ע שאם הגוזל צלי רותח ויש בו בקעים או שהוא מתובל נאסר הגוזל כולו. אבל בשה"ת פירש שצלי הוא צונן וכיוון שנצלה בשרו רך ובולע יותר אף שהוא צונן וכן פסק הרמ"א.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צא סעיף ז

הא דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו, הני מילי בבשר חי, אבל צלי רותח שנפל למליח, אפילו נאכל מחמת מלחו, בעי קליפה. ואם יש בו בקעים, או שהוא מתובל בתבלין והוא צלי רותח, כולו אסור. **הגה:** וה"ה

אפוי ומבושל (מהרא"י בהגה' ש"ד והגהת מרדכי וסמ"ק ורש"ל). וי"א דאפילו הם צוננים, דינא הכי (ב"י לדעת הרא"ש ובת"ה וטור), וכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה.